పట్నం బస్సు

ఎంత పెళపెళ లాడుతోంది. అరవటానికి కూడా భయపడ్తున్నట్టూ కాకులు విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాయి. రోడ్డంతా నిర్మానుష్యంగా వుంది. దూరంగా కిళ్ళీకొట్టు దగ్గిర మాత్రం ఎవరో ఏదో కొనుక్కుంటున్నారు...

పటుత్వం తగ్గిపోయిన శరీరంవైపు, వణుకుతున్న చేతి వేళ్ళకేసి ఒకసారి చూసుకున్నాడు మోచోడు. చేతిలో కత్తి పక్కన పెట్టేడు. ఎదురుగా గుట్టలా వున్న తోళ్ళని పక్కకి జరిపేడు. వేళ్ళు విరుచుకుని, గట్టిగా నిట్టూరుస్తూ రోడ్డుకేసి చూసేడు.

రావిచెట్టు క్రింద నీడ దట్టంగా పరుచుకొని వుంది. దక్షిణం నుంచి గాలి అలలు అలలుగా వీస్తోంది.

పడమటివైపు జారిపోతున్న వయస్సు గురించి చింత మోచోడికి కలగటం లేదు. ఏదో సాధించిన తృప్తి హృదయంనిండా పరుచుకొని వుంది. బొడ్లోంచి చుట్టతీసి వెలిగించుకున్నాడు. మళ్ళీ రోడ్డువైపు దృష్టి సారించేడు. బస్సువస్తున్న

జాడ ఎక్కడా కనబడలేదు. దూరం నుంచి నడుచుకుంటూ యాదగిరి వచ్చేడు.

పక్కనే కూర్చొని చుట్ట అడిగి తీసుకుంటూ "ఏం ద్వయ్యా- మంచి హుషారు గున్నవ్ ?" అడిగేడు.

"ఏమ్లే" అన్నాడేగానీ మోచోడి దృష్టి అంతా రోడ్డు మీదే వుంది. రోడ్డు తిన్నగా సాగి, దూరంగా ఎక్కడో మలుపులో అదృశ్యమైపోతోంది.

"మరి గట్ల చూస్తాంటివే ?"

మోచోడు మాట్లాడలేదు. మళ్ళీ యాదగిరే అడిగేడు, "పెద్దోడు వస్తాన్నాడు గీ సర్వీసులా ?"

తలూపేడు. "పొద్దున్నే పాయె. వచ్చేదుంది."

"దేనికి పోయిండు బట్నం ?"

"ఇయ్యాల నౌఖరీలోకి తిస్కోనీకి గదేందో వున్న దంట."

"ఏమిటి ?"

మోచోడు క్షణం ఆలోచించి "ఇంటరూ" అన్నాడు.

"ఇంటరూ ?"

"గదేరా ఇంటరూనో... ఇంటవ్యూనో-"

అంతలో దూరంగా దుమ్ము కనబడింది. మోచోడి మొహం విప్పారింది. చుట్ట గట్టిగా పీల్చేడు. బస్సు గర్భిణి స్త్రీలా నెమ్మదిగా వస్తోంది.

"గైతె పట్నంలో నౌఖరీ జేయిస్తావు ?"

"మల్ల గింత సదువు సదివింది నౌఖరీ జెయ్యనీకి గాక

గిట్ల సెప్పాలు గుట్టడాని కనుకొన్నావు ?"

"నీ కేమ్వయ్యా ? గీ సుట్టుపక్కల నాలుగు పల్లెలకీ నీ వొక్కన్వేగాదు మోచోన్వి ! మాసానికి మూడు నాల్గు నూర్లు సంపాయిస్తున్నావాయె"

వాడి మాటలకి అడ్డు తగులుతూ "నే జేసే పనే చేసే దుంటే వాన్ని గింత సదివించేది దేనికిరా—మూడో క్లాసులో మాన్పించి వుండేది కాదు ?" అన్నాడు.

"ఎంతో స్తదంట తన్కా ?"

"అయిదారు నూర్లు రాదంటావు ?" తిరిగి వాడ్నే అడిగేడు.

"అయిదారు నూర్లు ?"

"మల్ల? మల్ల ఆడు సదివింది ఏమనుకొన్నావ్ రా?... బియ్యే...సమర్థుయినాది ?" చాలామందికి తరచు చెప్పటం వల్ల 'బియ్యే' అనే పదాన్ని స్పష్టంగా పలికేడు.

బస్సు వచ్చి ఆగింది. క్షణం ఆగి కదిలింది.

పెద్దో డొక్కడే దిగేడు.

తెల్లషర్టు నల్లఫాంటులోకి ఇన్‌షర్ట్ చేసేడు. కాళ్ళకి నల్లటిబూట్లు నిగనిగ లాడుతున్నాయ్. చేతిలో సర్టిఫికేట్ల బ్రీఫ్ కేసుంది. ఎర్రటి టై గాలికి అందంగా వూగుతోంది.

దూరం నుంచి తండ్రినీ, యాదగిరినీ చూసి పలకరింపుగా నవ్వేడు.

యాదగిరి మోచోడువైపు చూసేడు.

"వాడు తనవైపు చూస్తూ వుండటం చూసి, తన

ఆత్రుత వాడు గుర్తించకుండా వుండేందుకు, తను చాలా మామూలుగా వున్నట్టూ మొహం పెట్టి "నాకు దేన ఘుయిత లేదురా" అన్నాడు.

"ఏంద్వయ్యా?"

"ఈ బస్సు పట్నంకు పోయేప్పుడు గింతమందిని తీసుకు పోతంది కదా! మల్లగా పట్నంకెళ్ళి పల్లెకు తిరిగొచ్చేప్పుడు ఖాళీగా వస్తదేందిరా?"

యాదగిరి నవ్వి ఏదో చెప్పబోయేడు. ఇంతలో పెద్దోడు వాళ్ళ దగ్గర కొచ్చేడు.

"ఏమైనాదిరా?" మోచోడి కంఠంలో ఆత్రుత ధ్వనించింది. పెద్దోడి మొహం వెయ్యి క్యాండిల్ బల్బులా వెలిగి పోతోంది. వచ్చి వాళ్ళ పక్కనే కూర్చోబోయి ఫాంటు నలుగుతుందని భయపడి, నిలబడి అన్నాడు.

"ఉద్యోగ మొచ్చినాదే నాయనా"

మోచోడు ఆనందంతో తబ్బిబ్బు అయి, "వచ్చినాది" అన్నాడు.

"అయితే సెక్కర దినిపియ్యాలె" అన్నాడు యాదగిరి, తండ్రీ కొడుకులవైపు చూస్తూ.

"తినిపిస్తలేదియ్" అని మోచోడు కొడుకువైపు తిరిగి "నువ్ బో యింటికి. అమ్మకు జెప్పు నే నొస్తగిప్పుడే" అన్నాడు. పెద్దోడు వెళ్ళిపోయేడు.

"గదేంద్వయా- అడు పరీక్ష పూర్తి జేసి రెండేండ్లాయె. ఇప్పుడు దొరికింది, ఎంతుసారు గుండాలె"

మోచోడు తృప్తిగా నవ్వి "దినిపిస్తలే- ఇగ లే" అన్నాడు. ఎండిన తోళ్ళని చెక్కపెట్టెలోకి తోసేడు. మూకుడులో నీళ్ళు పారబోసేడు. కత్తి దారం లోపల పడేసేడు. బద్ధకంగా వళ్ళు విరుచుకొని లేచి, ఇంటివైపు వడివడిగా అడుగులు వేసుకుంటూ నడిచేడు.

* * *

'తన్కా రెండు నూర్లా' నిర్ఘాంతపోయేడు మోచోడు. వాడి బలహీనమైన శరీరం ఈ వార్త విని తట్టుకోలేక ఎండుటాకులా వణికింది.

తలూపాడు పెద్దోడు.

మోచోడికి నోటివెంట మాటరాలేదు. బ్రీఫ్‌కేస్ సర్దుకుంటూన్న కొడుకుని విస్తుబోయి చూస్తూవుండిపోయేడు.

అంతలో వాడి తల్లి అక్కడికి వచ్చింది. "ఇయ్యాలే పోవాల్నేందిరా ? రెండ్రోజులాగి జేర్రాదు ?"

"లే-పోవాలె" అన్నాడు పెద్దోడు. ఈ ఉద్యోగం కోసం తనెంత కాంపిటీషన్ ఎదుర్కోవలసి వచ్చిందో, రెండు సంవత్సరాలపాటు ఈ మాత్రం ఉద్యోగం కోసం తనెంతగా ఎదురు చూశాడో... తల్చుకుంటేనే భయంగా వుంది. అటువంటిది- వెంటనే జేరమని వాళ్ళు అన్నప్పుడు జేరకపోతే... ఆ కారణంగా వాళ్ళు ఆ ఉద్యోగం ఇంకొకరికి యిచ్చేమనేస్తే—

ఆ పైన ఊహించలేక పోయేడు. టైమ్ చూసుకున్నాడు. నాలుగున్నర... ఇంకో గంటలో బస్సు.

గబగబా రెండు జతలు పెట్టుకున్నాడు. ఇంటయ్యాక్కి కట్టుకెళ్ళిన సై ఓ మూల అరలో పెట్టేడు. పెట్లోంచి ఇంకో సై తీసి లోపల పెట్టేడు.

"అయ్యెందుకురా ?" అంది వాడి తల్లి.

"ఇవి ప్రతి రోజూ కట్టుకోవాలె. లేకుండ బోతే ఊరోర్కరు."

తల్లి మనసు ఆనందంతో పుప్పొంగింది. సూటూ, బూటులో కొడుకుని ఊహించుకుంది.

పెద్దోడు వంగి బూటు లేసులు బిగించుకుంటున్నాడు.

అప్పుడు చూసేడు మోచోడు. అవి తను కుట్టిన బూట్లు కావు. వాడి మనసు చివుక్కుమంది. తన కందంగా బూట్లు కుట్టేది రాదు. అవున్నిజవే- ఆ కంపెనీవోడు కుట్టి నట్లు తనెట్ల కుట్టగల్గుతాడు ?

పెద్దోడు బ్రీఫ్ కేస్ మూసేసేడు.

మోచోడు అతి కష్టం మీాద నోరు పెగల్చుకొని తన మనసులో భావం బైట పెట్టేడు.

"రెండు నూర్ల తన్కాకి గంత దూరం పోయేదెందుకురా ? ఈడ్నే వుండ్రాదు. గా రెండొందలు ఈడ్నే వస్తయ్ గదా !"

పెద్దొడు అర్థం కానట్టూ చూసేడు.

"ఎట్లొస్తయ్ ?"

"నా పన్జేస్తే రావా ? సంపాదిస్తున్నాను గదా."

(11)

షాక్ తగిలినట్టూ నిశ్చేష్టుడయ్యాడు పెద్దోడు. వాడి మొహంలో బాధ, అసహ్యం, రోషం ఒక్కసారిగా నాట్యం చేసినయ్.

"ఏ పని జెయ్యమంటావు ?"

"ఏమ్రా ? రెండు నూర్లకన్న ఎక్కువ దొరకదంటావు."

తండ్రి అజ్ఞానానికి నవ్వాలో ఏడవాలో అర్థంకా లేదు పెద్దోనికి. సుకుమారంగా వున్న తన చేతుల వైపు చూసుకున్నాడు. తను బి.యే.లో చదివిన ఎకనమిక్స్ పాఠం జ్ఞాపకం వచ్చింది. చిన్న గొడుగు క్రిందో రావిచెట్టు నీడలోనో కూర్చొని చెప్పులు కుడుతున్న దృశ్యాన్ని వూహించుకున్నాడు. తన పేరు వెనుక బి.యే. డిగ్రీ వ్రాసి, రావి చెట్టుకి మేకు వేసి కొట్టినట్టూ కనిపించింది. నవ్వొచ్చింది. తండ్రివైపు జాలిగా చూసేడు. ఏదో మాట్లాడబోయేడు. అంతలో అతనుమాట్లాడదల్చుకున్నది వాడి తల్లే మాట్లాడింది.

"ఆడు నీ పన్జెయ్యాలె...దిమాఖ్ ఖరాబ్ అయిందిఁ గింత సదువు సదివింది నీ పన్జేసేటందుకున్నావు ?"

మోచోడు మాట్లాడ లేదు. మళ్ళీ అందుకొంది—

"దార లెక్కబట్ట లేసుకొని పన్జెయ్యనీకి పోతాంటే, నీ తీర్న ఎండలో గూసొని పన్జెయ్యమంటావు ?"

తల్లి మాటల్తో వూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నట్టూ పెద్దోడు మౌనంగా వుండిపోయేడు. వాడి మనసులో తను పని చెయ్యబోయే ఎయిర్ కండిషన్డ్ రూము, మెత్తటి సోఫాలూ, వాల్ టు వాల్ కార్పెట్ మెదుల్తున్నాయి. నీట్ గా కట్టుకున్న

పై గాలికి ఎగుర్తూ వుంటే, అందమైన లైట్ల కాంతి డ్రైక్లీన్ చేసిన బట్టల మీద నుంచి విశ్లేషణం చెందుతూ వుంటే... చుట్టూ అందమైన అమ్మాయిలూ, కిలకిల నవ్వులూ...

"సర్వీసేల కాలేద్ర ?" అన్న తల్లి మాటల్తో యీ లోకంలోకి వచ్చేడు. క్రాపు సర్దుకున్నాడు. బ్రీఫ్ కేసు చేతి లోకి తీసుకొని "పోయొస్తా" నన్నాడు.

"మల్లాదివారం తప్పక రావాలె."

"గట్లనె" వెళ్ళిపోయేడు.

మౌనంగా నిల్చున్న మోచోడిని భార్య కదిపింది. "గట్ల నిలబడితివి- సర్వీసుదాకన్న ఆన్తో పోరాదు ? నువ్వట్ల పరేషన్‌గా నిలవడ్తే ఆని మనసు బాగుంటది ?"

మోచోడు కదిలేడు. కొడుకుతో కలిసి నడవటం ప్రారంభించేడు. చాలా సేపటివరకూ తండ్రి ఏమైనా మాట్లాడాడేమోనని చూసేడు పెద్దోడు. తండ్రి బాధ అతనికి అర్థరహితంగానూ, అనవసరమైనదిగానూ కనబడింది. తను వెళ్ళిపోతున్నాడనే విషయాన్ని జీర్ణం చేసుకోవటం కోసం, తండ్రి అంత మౌనంగా బాధ అనుభవిస్తూ వుంటే కొడుకు హృదయం పూరుకోలేకపోయింది. తండ్రి మనసులో బాధని తనకున్న ఎకనమిక్స్ పరిజ్ఞానంతో పోగొడ్దామని చూసేడు.

"చూడునాయనా, నేను గింత చదువు చదివిందీ, నువ్వు నా చదువు కోసం ఇంత ఖర్చు పెట్టిందీ గిట్ల నీ పన్జేసేటందుకు కాదుకదా! నేనూ గిట్ల నీ పనేజేస్తే, నా తర్వాత నా కొడుకూడా చెప్పులుకుట్టేవాడే అయితడు. ఇంకంతా, ఇక్కడే

ఇట్లనే సెప్పులు కుట్టుకుంట వుండిపోవాలె. కాదంటావ్"

మోచోడు మాట్లాడలేదు. మళ్ళీ పెద్దోడే అన్నాడు.

"నువ్వన్నదీ నిజమే. చెప్పులుకుడ్తూ రెండొందలకన్నా ఎక్కువే సంపాదిస్తన్నవ్. కానీ అక్కడ నా పని వేరు... డిగ్నిటీ ఆఫ్ లేబర్. అంటే-" ఆగిపోయేడు. తను వాడిన పదానికి సరి అయిన అర్థం ఏమిటో తండ్రికి ఎలా వివరించి చెప్పాలో తెలియక క్షణంసేపు తడువుకున్నాడు. "అంటే ...అదే సివిలైజేషను... అంటే... నాగరికత."

మోచోడు రావిచెట్టుకేసీ, పెద్దోడు బస్‌స్టాప్ కేసీ విడిపోయేరు.

■ ■ ■

సూర్యుడు పడమటి కొండల్లోకి జారిపోతున్నాడు. రావిచెట్టు నీడ దట్టంగా పరుచుకుంటూంది. గూటికి చేరుకుంటున్న పక్షుల కలకలం అప్పుడే మొదలవుతోంది.

మోచోడు పెట్లోంచి సూదీ దారం తీసేడు. తోలు నీళ్ళల్లో తడిపి. కుట్టటం ప్రారంభించేడు.

దూరంగా ఎక్కడో తీతువుపిట్ట అరుస్తోంది. మువ్వలు గలగల లాడ్తోంటే ఎడ్ల జత ఒకటి పొలం నుంచి పరుగెత్తుకుంటూ వస్తోంది. గొడ్లు కాసుకొనే కుర్రవాడొకడు గొంతెత్తి యేదో పాడుకుంటూ ఇంటికి సాగిపోతున్నాడు.

మోచోని పక్కనే వచ్చి కూర్చున్నాడు యాదగిరి.

"నీ యింటికెల్లే వస్తాన్నా !"

"........"

"పెద్దోడు ఇయ్యాల్నే పోతున్నాడంట గాదు ?"

ఔనన్నట్టూ తలూపేడు.

ఒక నిముషం నిశ్శబ్దం. యాదగిరి స్టాప్ వైపు పరీక్షగా చూసి, "ఆడు పెద్దోడు గాదు ?" అన్నాడు. "పట్నం బస్సింకా రాలె ?"

"రాలె."

యాదగిరి అటే చూస్తూ "ఆడ్ని పట్నం బోవద్దన్నా వంట" అన్నాడు.

మోచోడు మాట్లాడలేదు.

"అడొచ్చేదాక ఉద్యోగ్X మొస్తదా రాదా అన్నా స్తివి, వచ్చినాక పోవద్దన్నావ్ ?"

"........"

"గిట్ల మాట్లాడకుండ గూసుంటివి ?"

"ఏం మాట్లాడాలె ?"

"ఆడ్ని నువ్ చేసే పనే చెయ్యమన్నావంటగాదు !"

"ఔ ! చేయమన్న."

"దిమాఖ్ ఖరాబైనాది ?"

భార్య అన్నమాటే వాడూ అనేసరికి మోచోడిలో అణిగి వున్న ఆవేశం చెలియలికట్ట దాటింది. తుపుక్కున వూసేడు. చేతిలో దారం వదిలేసి యాదగిరివైపు తిరిగేడు.

"నా దిమాఖ్ ఖరాబైందంటావ్ ?... నీయవ్వ...నా దిమాఖ్ ఖరాబ్ కాలేదా —గదో...గాడ నిల్చున్నడు సూడు... ఆడు, ఆనికిరా ఖరాబైంది. ఇయ్యాల రెండు

నూర్లు దొరుకుతున్నయని పట్నం బోతన్నడు."

"మల్ల నీ లెక్క మూడు నూర్లు సంపాదించేటందుకు ఎండలో గూసొని పన్జెయ్యాలె ?"

"లే. గట్ల మంచిబట్టలేసుకుని రెండునూర్లే సంపాదించ మన్న. నేనేమొద్దన్లె. నా తీర్న మోచోన్ల అవ్వమని నే నెందుకంట ? కానీ ఆడు గట్ల మంచి బట్టలేసుకుని, మెడకు అది కట్టుకొని పట్నంలో జేసే పనేందో నీకు తెల్సార? కొనుక్కునేటందుకు వచ్చినోళ్ళ కాళ్ళకి రకరకాల సెప్పులు తొడిగే ఉద్దోగం !"

యాదగిరి కట్రాటే అయ్యేడు.

మోచోడి ఆవేశం ఆవేదనలోకి దిగింది.

"నువ్వే సెప్పులు స్వయంగ తయార్జేసి నా తీర్న అమ్మరా అంటే ఆనికి చదువు అడ్డొచ్చినాడంట. దానికన్న ఆ సెప్పుల కంపెనీవో డిచ్చింది మంచి ఉద్దోగమంట... థూ ..." వూసేడు. వాడి కంఠం రుద్ధమైంది. దాదాపు ఏడుస్తూ- "గా సెప్పుల కంపెనీవోడు నా కొడుకుని లాగేసుకొన్నడు. ఇంగ కొంత కాలంబోతే నన్ను లాగేసుకొంటడు" అన్నాడు. కంఠంలో నిస్సహాయత ధ్వనిస్తోంది. పట్నం వెళ్ళే బస్సు వచ్చి ఆగింది. ఒకరో ఇద్దరో దిగేరు. ఎక్కటానికి మాత్రం జనం కుమ్ములాడుకుంటున్నారు.

"సిబిలైషనంట ... సిబిలైషను" గొణుక్కున్నాడు మోచోడు.